

Sygn. akt V CSK 447/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Banku (...) S.A. w W.
przeciwko M. W. i Krajowej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej w S.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 24 stycznia 2020 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 19 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV Ca (...),

**uchyla zaskarżony wyrok w punktach 1, 3, 4, i 5 i przekazuje
sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania
oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo - Kredytowa im. (...) z siedzibą w O.
domagała się zasądzenia od M. W. i Krajowej Spółdzielczej Kasy
Oszczędnościowo-Kredytowej w Sopocie (dalej: KSKOK) kwoty 71 715,12 zł z
ustawowymi odsetkami i kosztami procesu. Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z

dnia 5 lutego 2015 r. zdecydował o prowadzeniu postępowania z udziałem Banku (...) S.A. w W., która na mocy decyzji Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 5 grudnia 2014 r. przejęła Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo - Kredytową (dalej: SKOK) im. (...) w O. i weszła w jej prawa i obowiązki.

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 14 lipca 2017 r. zasądził od M. W. i KSKOK kwotę 2 261,23 zł z odsetkami oraz od KSKOK kwotę 1 391,50 zł z odsetkami, oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach postępowania. Ustalił, że dnia 8 grudnia 2008 r. KSKOK podjęła na podstawie art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych (Dz.U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2 ze zm., dalej: dawna u.s.k.o.k.) uchwałę zawieszającą działalność SKOK w O. i ustanawiającą M. W. jako zarządcę komisarycznego w celu dokonania wyboru władz SKOK. Według wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 października 2012 r. M. W. wykonywał czynności zarządcy komisarycznego w ramach stosunku pracy łączącego go z KSKOK. Nieważność uchwały KSKOK została stwierdzona w prawomocnych wyrokach Sądu Okręgowego i Apelacyjnego w (...) oraz Sądu Okręgowego i Apelacyjnego w (...). KSKOK podjęła uchwałę o ponownym wyznaczeniu M. W. na zarządcę komisarycznego, której nieważność ponownie stwierdziły Sąd Apelacyjny w (...) i Sąd Okręgowy w G. M. W. zatrudnił W. P. na stanowisku zastępcy głównego księgowego z przychodem w kwocie 21 933,49 zł, J. P. na stanowisku zastępcy kierownika działu bezpieczeństwa z przychodem w kwocie 35 395,34 zł, U. P. na stanowisku kasjera/doradcy klienta z przychodem w kwocie 2 311,23 zł i I. P. jako doradcę z przychodem w kwocie 1 391,50 zł.

Sąd Rejonowy uznał, że powództwo było w przeważającej części niezasadne i podlegało zasądzeniu jedynie w kwocie 3 652,73 zł. Przyjął, że podstawę dochodzonych roszczeń w stosunku do KSKOK stanowi art. 416 w związku z art. 430 k.c. Nie znalazł podstaw do uwzględnienia podniesionego zarzutu przedawnienia (art. 442¹ § 1 k.c.). Podkreślił, że szkoda w majątku powódki wynikała z wypłaty W. P., J. P., I. M. i U. P. wynagrodzeń na podstawie zawartych z nimi umów w czasie trwania bezprawnie wprowadzonego zarządu komisarycznego. Przyjął, że działania M. W. miały charakter bezprawny. Wskazał, że odpowiedzialność M. W. nie wynikała z przepisów kodeksu cywilnego, ale z

kodeksu pracy z uwagi na łączący pozwanych stosunek zatrudnienia. Uznał jednak, że ewentualna odpowiedzialność M. W. była wyłączona na podstawie art. 120 k.p. Doszedł do przekonania, że w stosunku do M. W. istniały podstawy do przypisania mu odpowiedzialności za wypłacenie środków na rzecz U. P. w kwocie 2 261,23 zł, gdyż jej zatrudnianie nie było podyktowane potrzebami kadrowymi SKOK. Uznał, że w związku z zatrudnieniem I. P. nie wykazano przesłanek odpowiedzialności pozwanego, a w zakresie zatrudnienia W. P. i J. P. powódka nie wykazała szkody w majątku SKOK polegającej na wypłaceniu im świadczeń. Orzekł następnie, że KSKOK odpowiada według art. 416 k.c. w związku z art. 430 k.c. za wypłacenie niektórych składników wynagrodzenia U. P. i I. P., gdyż swoim bezprawnym działaniem doprowadziła do uszczerbku w majątku SKOK.

Powódka i pozwani wnieśli apelacje od wyroku Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2018 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od powódki na rzecz pozwanych kwotę 3 617 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, oddalił apelację pozwanych w pozostałej części, zasądził od pozwanych na rzecz powódki kwotę 1 515,19 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego, oddalił apelację powódki w całości i zasądził od powódki na rzecz pozwanych kwotę 2 700 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego. Uznał, że apelacja pozwanych była częściowo zasadna w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Podkreślił, że apelacja powódki podlegała oddaleniu w całości, chociaż nie wszystkie przytoczone w niej argumenty były nietrafne. Nie podzielił zarzutów naruszenia art. 328 § 2, art. 233 § 1 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c. Podzielił natomiast zarzut powódki, że odpowiedzialność M. W. nie powinna podlegać reżimowi ochronnemu, przewidzianemu w art. 120 k.p. Wskazał, że do przypisania pozwanym odpowiedzialności na podstawie art. 415 k.c. lub art. 416 w związku z art. 430 k.c. jest niezbędne wykazanie wszystkich jej przesłanek. Uznał, że bezprawność działania pozwanych wyraża się w zatrudnianiu pracowników na podstawie nieważnych uchwał KSKOK, zatem wszelkie czynności dokonane później były nieważne zgodnie z art. 58 § 1 k.c. Przyjął, że M. W. jako zarządca komisaryczny powinien był uważnie i z należytą dbałością stosować się do uchwały powołującej go na stanowisko zarządcy i nie wykraczać poza wyznaczony mu zakres. Podkreślił jednak, że odnosi się to jedynie do kwestii

zatrudnienia U. P. i I. P. Nie dopatrył się natomiast winy M. W. i KSKOK w zatrudnieniu B. P. i J. P. na stanowiskach niezbędnych do normalnego funkcjonowania SKOK w okresie jej zawieszenia. Stwierdził też, że w tym zakresie nie została wykazana szkoda, gdyż wynagrodzenie wypłacane wymienionym osobom nie było zawyżone. Nie podzielił podniesionego przez powoda zarzutu naruszenia art. 6 k.c., gdyż to powódka powinna była wykazać, że wskutek zawarcia umów z J. P. i B. P. doszło do uszczerbku w jej majątku. Przyjął, że po stronie powódki nie powstała szkoda w postaci należności publicznoprawnych odprowadzonych od świadczeń wypłaconych wszystkim zatrudnionym pracownikom, a art. 414 k.c. nie ma do tych należności zastosowania.

Powódka wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w punktach 1, 4 i 5 oraz zarzucając naruszenie przepisów postępowania, mianowicie art. 391 § 1 w związku z art. 328 § 2, art. 233 § 1 i art. 378 § 1 k.p.c., oraz naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 415, art. 416 i art. 430 i art. 416 k.c., ewentualnie art. 422 k.c., art. 42 ust. 4 dawnej u.s.k.o.k., art. 6 k.c., art. 361 § 2 w związku z art. 363 § 1 k.c. oraz art. 361 § 2 w związku z art. 363 § 1 w związku z art. 414 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 42 dawnej u.s.k.o.k., w przypadku powstania groźby zaprzestania spłacania przez kasę długów lub gdy jej działalność wykazywała rażące lub uporczywe naruszenie przepisów prawa KSKOK mogła zawiesić działalność kasy do czasu wyborów rady nadzorczej i zarządu, jednak na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, ustanawiając jednocześnie zarządcę komisarycznego i obligatoryjnie określając zakres czynności kasy w tym okresie. Z dniem ustanowienia zarządcy komisarycznego kończyła się kadencja organów kasy, a ich obowiązki przejmował zarządca komisaryczny. Zważywszy, że zarządca komisaryczny uzyskiwał kompetencje wszystkich organów kasy, które jednocześnie z mocy prawa ulegały rozwiązaniu, w braku przepisu szczególnego nie można przyjąć, że stanowił organ albo był pełnomocnikiem zawieszanej kasy. Jego status prawny był zbliżony do likwidatora czy syndyka masy upadłościowej, zatem odpowiadał przedstawicielstwu ustawowemu w rozumieniu art. 96 k.c. Ustawowym

obowiązkiem zarządcy komisarycznego, umocowanego do działania w imieniu reprezentowanej kasy, była realizacja powierzonych zadań tylko i wyłącznie w jej imieniu oraz interesie i określonym przez KSKOK zakresem czynności kasy. Sąd Okręgowy powinien zatem zająć stanowisko w kwestii, czy Michał Włoszczyk miał prawo zatrudniania nowych pracowników na podstawie - nieważnej - uchwały KSKOK. Jest z tym związany podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 6 k.c. Przepis ten nie mógł stanowić podstawy obciążenia powódki ciężarem dowodu co do potwierdzenia okoliczności dotyczących niezbędności poniesienia wydatków na zatrudnienie nowych osób w SKOK (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2019 r., V CSK 612/17, niepubl.).

W związku z dalszymi zarzutami naruszenia prawa materialnego, podniesionymi w skardze kasacyjnej, a dotyczącymi przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanych (art. 361 § 2, art. 363 § 1, art. 415, art. 416 i art. 430 k.c.), należy w pierwszej kolejności podkreślić, że przesłanka bezprawności nie budzi wątpliwości, skoro uchwały KSKOK zawieszające działalność SKOK w O. i ustanawiające M. W. jako zarządcę komisarycznego, zostały uznane za nieważne. Zbyt pochopnie i nieprzekonywająco przyjął Sąd Okręgowy, że pozwani nie ponoszą winy. Trafnie w związku z tym podniesiono w skardze kasacyjnej, że o winie M. W. mogłaby świadczyć okoliczność, czy, zatrudniając W. P. i J. P. na miejsce zwolnionych osób, nie przekroczył wyznaczonego mu zakresu wynikającego z uchwały KSKOK powołującej go na stanowisko zarządcy (art. 415 k.c.). Natomiast o winie KSKOK mogłaby świadczyć okoliczność, że do zatrudnienia wymienionych osób doszło w konsekwencji nieważnych uchwał (art. 416 k.c.). Kolejny problem wiąże się z istnieniem szkody, która jest przecież podstawową przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej. Nie można zgodzić się ze skarżącą, że szkodę stanowi wynagrodzenie wypłacone W. P. i J. P., zaś świadczoną przez nich pracę można traktować jako korzyść i oceniać na zasadzie *compensatio lucri cum damno*. Gdyby bowiem tych osób nie zatrudniono, to wynagrodzenie byłoby wypłacane osobom zwolnionym. O szkodzie można by było mówić w sytuacji, gdyby w okresie zatrudnienia W. P. i J. P. były jeszcze wypłacane jakieś świadczenia osobom poprzednio zajmującym stanowiska zastępcy głównego księgowego i zastępcy kierownika działu bezpieczeństwa,

jednakże w tej kwestii nie ma żadnych ustaleń. Trzeba zgodzić się ze skarżącą, że należności publicznoprawne (składki ZUS, zaliczki na podatek dochodowy) mogłyby stanowić szkodę, jednakże byłyby one odprowadzane również, gdyby nie zatrudniono W. P. i J. P.

Wykazanie naruszeń prawa materialnego we wskazanym zakresie potwierdza zasadność zarzutu kasacyjnego uchybienia przepisom postępowania, mianowicie art. 391 w związku z art. 328 § 2, art. 233 § 1 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. przez nieprzedstawienie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku pełnej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, stanowiącej podstawę subsumcji, oraz zaniechanie oceny części zarzutów apelacyjnych, które w tych okolicznościach miało istotne znaczenie dla wyniku sprawy.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw